

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

Pesta
Domineca
18/30 maiu

Va esi in fia-care do-
mineca, cu portrete si
alte ilustratiuni.
In fia-care anu pre-
numerantii capeta dóue
tablouri pompóse.

Pretulu pentru Austria
pe jan. — jun. 4 fl. pentru ta-
blou 80 cr

Pentru Romania
pe jan. — jun. unu galbenu,
pentru tablou trei sfanti.

Nr.
20.

Cancelari'a redactiunii
Strat'a lui Leopoldu Nr. 33,
unde sunt
a se adresá manuscriptele si
banii de prenumeratiune.

Prenumeratiunile se
potu face la tóte poste-
tele.
Pentru Roman'i a in
librari'a dloru Socecu
et. comp in Bucuresci.

Anulu
V
1869.

Femei'a si ratiunea.

Amabile cetitórie!

Dupa ce amu ascultatú discursulu dsiórei Leyda Becker, si pre acel'a alu dlui Eugène Pelletan, sê nu refusámu nici dsiórei Mari'a Derai-smes asistinti'a nóstra la conferinti'a ce-o tiene in cestiunea... care? Dvóstre sciti deja.

Nu, sê nu-i refusámu asistinti'a nóstra, cá-ci ámu comite o crima in contra comunitáti de origine, ce apropia Daci'a de Franci'a!

S'o ascultámu dar, pre acést'a sorióra de pre malulu Senei.

Despre ce a vorbitu dsiór'a Derai-smes? De-spre femeia si ratiune.

Ea ni spune de la inceputu, cá voiesce a re-sumá tóte objectiunile ce se opunu de seculi 'emancipatiunii femeiloru; apoi pune intrebarea acést'a: pentru ce s'a mantienutu inferioritatea femeii in legi si obiceiuri de la inceputulu lumei si de la formatiunea societátiloru? Pentru ce, déca femeia este egala barbatului, n'a impartitu cu dinsulu autoritatea din inceputu? Apoi mai departe: pentru ce n'a profitatu femeia de reformele si revolutiunile facute in numele libertáti si alu dreptáti, spre a-si recucerí drepturile sale?

Pentru a respunde 'a aceste, dsiór'a D. se indreptéza spre inceputulu societátiloru; cerce-téza cosmogoniile, genelese, consulta periódele

androgenice, si gasesce, cá femeia e facuta din acela-si lutu ca si barbatulu, cá e animata de acela-si sufletu ca si dinsulu. Dupa Moise Ev'a fú creata din cóst'a lui Adamu; pentru ce sê fia fostu ea dara inferióra sociului seu? Mai multu inca. La Greci dupa cum spune Esiodu, cea d'an-táiu muiere, Pandor'a, a esítu din man'a dieiloru, inzestrata cu darurile loru.

Unde e dara vr'unu motivu pentru subordi-natiunea femeii? Nu cumva Ev'a si Pandor'a si-au pierdutu umanitatea prin fatal'a loru curio-sitate? Nu! cá-ci culpabilitatea nu trage dupa sine inferiotatea. Airea gasesce d-s'a caus'a infe-rioritáti.

Sê vedemu!

In epócele primitive, cele mai nobile si cele mai folositórie ocupatiuni ale barbatiloru erau venatóri'a si lupt'a; un'a pentru a sê nutri, si-a ucide animalele inamice omului, alt'a pentru a respinge invasiunile dusmaniloru. Aceste ocupa-tiuni nu erau pentru femeia; ast-felu inferiorita-tea musculara causá totu-de-odata si inferiorita-tea morala. Barbatulu, vedindu pre muiere mai debila, o luá in protectiunea sa; femeia la rendulu ei se supuse acestei protectiuni fara nici o con-ditiune. Dar protectiunea barbatului se schimbá curendu in opresiune si remase opresiune.

De altmintrele cele d'antáiu civilisatiuni au fostu orientale. In Orientu femeia se afla intr'o

positiune desavantagiósa. Femei'a asiatica are precocitate fisica, si e deja femeia dupa corpu, precandu spiritulu i este inca copilarescu. Ea nu e nici decum o fiintia ecuibrata. Chiar déca s'ar intemplá sê arete simptome de ratiune, acést'a se intempla in etate mai inaintata, candu e deja urita si inchisa in fundulu aremului. Cu tóta inferioritatea femeii orientale, totu-si gasimu in Asi'a o Semiramis, o Balkis si-o Deborha.

Dupa ce inse civilisatiunea trecù in occidentu, femeia devine divinisata. Minerv'a erá personificatiunea cugetării, si nascù din creerii lui Joe. Ea tiene sub juridictiunea sa intrég'a sfera a inteligintiei; de dins'a depindu operile geniului si operile de arte.

In Egiptu sub Ptolemei, Isis e personificarea intieleptiunii; ea jóca in theogonia rolulu ce-lu tiene spiritulu santu in doctrin'a crescínésca.

Dupa aceste dsiór'a D. cobóra pre femeia de la rangulu de dieésa la acel'a de preotésa. In Argos marea preotes'a a Herei eserciá functiunile de mare pontifice. In Aten'a femeia archontelui savarsiá sacrificiele publice in numele cetátii. E dara cu totul falsu a díce cá femeia n'a fostu nimica mai nainte de er'a nóstra. Cum? ea carea se numerá intre diei, ea carea tienea functiuni sacerdotale, nu erá nimica?!

Cum inse nu-si reluà femeia nivelulu egalitátii atunci, candu puterea intelectuala incepù a eserciá o suprematia a supra puterei muscularie? Nici o lege, nici unu decretu n'a interdisu in epocel' noastre moderne femeii facultatea de-a studiá. Cum de n'au studiatu dara femeile, cum de n'au fondatu vr'o scóla, vr'unu sistemu, cum de n'au inventatu vr'o metoda?

Nici aceste objectiuni nu potu intimidá pre jun'a literatrice; ea le respinge c'o dibacia destulu de strajnica.

Barbatulu, díce dsiór'a D. in epócele primitive erá superioru femeii prin puterea musculara; acést'a superioritate elu si-o arogá si atunci, candu ar fi trebuitu sê decida numai puterea intelectuala intre elu si intre femeia; ast-felu elu puse la a sa propria dispositiune tóte midilócele posibile pentru a-si inmultí sciinti'a si pentru a-si marí geniulu. Tóte universitátile si scólele, cursurile, si academiile erau fondate de barbati si pentru barbati, precandu femeii nu i se da nici unu midilocu pentru a poté face studie. Ea trebuì sê remana in ignorantia, care ignorantia traganandu-se prin seculi intregi, facultátile muierii se timpira, si gustulu ei pentru studiu se stinse.

Esíndu victoriósa dintr'acést'a lupta, dsiór'a D. s'apuca de fisiologisti. Acestia pretindu cá

inferioritatea femeii decurge din structur'a cerebrala, care e mai pucinu completa decâtu a barbatului. Dar, conditiunile cugetării ne sunt necunoscute si nu scimu care cause determina si modifica actulu cerebralu. Altii dícu cá diferinti'a intre cele dóue secse consista in constitutiunile si caracterele loru; barbatulu are o talia mai ridicata decâtu femeia, aparatulu musculariu alu barbatului se bucura de-o vigóre mai mare; acést'a superioritate se intinde preste intregulu organismu. Barbatulu suprinde prin geniu si prin cutediantia intreprinderiloru si representéza ratiunea; femeia e plina de simtimentu, misca prin frumsetie prin gratia si prin pietate. Éta caus'a pentru ce sê díce cá femeile sunt angeri!

Dsiór'a D. díce cá e inimic'a cea mai mare a acelor'a cari numescu pre femeia angeru; cá-ci prin acestu limbagiu de admiratiune ei voru s'ó oblige la tóte detoriile si drepturile si le rezervéza tóte pentru dinsi. Refusandu acestu omagiu din partea secului duru resolut'a Francesa trece la respingerea altui argumentu.

Sê díce, cá uniunea barbatului cu femeia se baséza pre diferentie; nu, raspunde dsiór'a D. armonia morala a perechei jace in asemenările de spiritu si de educatiune. In realitate tóte diferintiele ce presinta cele dóue secse sunt mai multu formale decâtu esentiale. Inferioritatea femeii nu e unu faptu alu naturei, ci o inventiune omenésca, o fictiune sociala.

Sê mai díce si acést'a, cá femeia apropiandu-si educatiunea tare barbatésca, si-falsifica natur'a, pierde nurii si farmecele. Ce felu, cultur'a inteligintiei, ratiunea si sciinti'a aru poté sê inpucinezé frumséti'a?

In restulu discursului dsiór'a D. declara cá femeia va insistá totu-de-una pentru emancipare, va cere dreptulu de a-si cultivá facultátile intelectuale si nu va mai suferí sê fia o putere pierduta in societate.

Fórte bine, fórte frumosu! Déca femeia va avé destula putere morala sê-si elupte tóte aceste, dandu dovedi evidente cá le merita; atunci pucinii barbati carii mai resista convinsi despre necesitatea egalitátii ambeloru secse, voru pune ei cu man'a loru laurele de biruintia pre templele invingátorei.

Óre nu sunteti si dvóstre gelóse di aceste laurele, stimabile cetitórie? Ah, venitoriulu ne va dá drépt'a mesura despre ambitiunea dvóstre. Trebuie sê asceptámu noi cei ce nu ne opunemu emanciparei, trebuie sê asceptámu cu sange rece savarsirea operei dvóstre si candu intr'o di ne veti strigá: „Victoria“! atunci ne vomu insirá

dupa carulu triumfului si ve vomu strigá si noi la rendulu nostru: „Traiesca virtutea matróneloru romane!“

Cu aceste aveam de gandu sê finescu, inse trebrie sê ve rogu a-mi mai permite unu cuventu. Domnisiór'a M. Deraismes a declaratu câ nu va mai suferi ai dice cine-va unu angeru; fi-veti óre si dvóstre de-acést'a parere? De veti dice „da“ fiti sigure c'ati isbitu la pamentu pe-o cêta de poeti, carii cautandu in lume totu raiuri si angeri, nu-i gasescu decátu in secsulu frumosu! Dar mai cu séma fia-ve mila de noi versificatorii, nu ni negati dreptulu de-a ve numí angeri, câ-ci ne luati cea mai frumósá vórba din versurile nóstre, si ne aduceti la desperare!

Dar stati! mi-am uitatu ce-va; frumós'a-ve sorióra de langa Sen'a dice intr'altu locu câ déca-i-ar mai dá cine-va epitétulu de angeru, ea i-ar respunde francu si scurtu: „Angeru esti D-ta!“

Ei bine, amabile cetitórie; déca veti respinge si dvóstre numirea de angeri, nu uitati a imitá pre dsiór'a D. si-a ne dicenóue angeri! Noi nu vomu respinge, fiti sigure.... Si ca sê nu scótemu cuventulu „angeru“ din limb'a poetica, fia-care din versificatori ne vomu adresá versurile câtra noi insi-ne.

I. Lapedatu.

Epistola iubitei mele.

Aumin'a vietii mele,
Tu sóre între stele,
Regina între fete,
Cu nimbu in locu de plete,
Cherubu din ceriuri susu, —
De multe ori ti am spusu
Curatulu meu amoru,
Câ pentru tine moru, —
Dar sinulu meu recere
De nou sê ti-lu mai spunu,
Atunci simtiescu placere,
Asculta angeru bunu!

Amorulu meu e sóre
Cu radie lucitórie,
Ce ori si uade,
In ori ce locu petrunde,
In ori ce locu te-ai duce,
Te-ar insoci cu dulce;
Alu meu amoru
E aeru nãtritoriu,
Ori unde
Te-ai duce si-ascunde,
De aeru nu te poti lipsi,
Amorulu meu te-ar urmari;
Amoru-mi e o mare,
Margele multe are,
Dar cea mai scumpa'n ea

Esti tu, iubit'a mea;
Amoru mi e anelu
Diamantu scumpu esti tu'n elu;
Amorulu meu e véra,
Tu flórea-i cea mai rara;
Amoru-mi e unu raiu,
Tu angeru-i balaiu.

In tine am eu totu
Tesauru-mi cerescu,
Far' tine nici nu potu
In lume sê traiescu;
In tine am eu tóte,
Ce fantasi'a-mi póte
Produce scumpe, bune,
In nopti de ilusiune.
Tu esti a mea sperare
In agoni'a-mi mare;
Tu esti a mea placere,
Ce sufletulu meu cere;
Tu esti iubitu-mi sóre,
Cu radie ridietórie;
Altariulu meu divinu,
La care me inchinu,
Si alu meu raiu
De care totu visaiu.

Sê cadia santulu sóre,
Si lun'a lucitória,
Sê cadia-acele stele,
Nu-mi pasa multu de ele;
In locu de unulu doi sori,
Doi ochi stralucitori
In lume-ar straluci,
Si nópte nu ar fi.
De-ar stá sê se derime
In sferele subline
Si raiulu celu divinu,
Eu n'asiu versá suspinu.
Voi cei cu sufletu micu
N'ati perde chiar nimicu.
Câti angeri sunt in raiu,
De câti cetii, visaiu:
Toti n'au unu simtiementu
Mai santu, —
Toti nu-su asié buni si curati,
Nu sunt asié nevinovati
Ca angerulu meu de amoru,
Ca si copil'a ce-o adoru.
Dar raiulu susu de mine
Sê steie! E mai bine.
Câ-ci déca nu ar fi,
Toti ómenii-aru veni
S'adóre mandr'a mea,
Ce dieu nu mi-ar placé,
Câ-ci sum gelosu cumplitu,
Cum altulu nu s'a pomenitu,
Gelosu de toti cu câti vorbesci,
Câ-i vedi cu ochii tei ceresci,
Gelosu de ori si ce obiepte,
Gelosu de nesce trepte,
Gelosu de iérb'a verde,
In care umbr'a ti-se perde,
Gelosu de paserea-ti placuta,
Ce gur'a ta saruta,
Gelosu de floricele,
Câ-ci multu te uiti la ele,
Gelosu de hain'a ta,

Te póte 'nbratîsiá,
 Gelosu de aerulu curatu,
 Că-ci te saruta ne'ncetatu,
 Gelosu de tóte 'n fine,
 Că-ci astfelu ca si mine,
 N'a mai iubitu vr'odata
 Fiintia pe pamentu ;
 Amórea mea 'nfocata,
 Ceresculu ei aventu
 Asemenare
 In lume n'are.
 Totu ce-am p'acestu pamentu
 Mai scumpu, mai bunu si santu,
 Se concentrédia,
 Ca intr'o radia,
 In tine, angeru blandu !
 Tu esti a mea viétia,
 Ce sufletu-mi resfatia.
 Far' tine-unu tronu regescu
 Asiu fi silitu sê lu parasescu,
 Avendu alu teu amoru,
 Fiindu chiar cersitoriu,
 Cu regi n'asiu in schimbá
 Manuti'a ta !

Uitandu-me la tine,
 Adeseori mi-vine
 Sê dîcu si sê 'ntarescu,
 Că dór' nici nu traiescu,
 Că ci tu ai absorbitu
 Intrég'a mea fiintia.
 Eu nu am vointia,
 Ti su selavu inlantiuitu :
 De ridi, simtîescu placere,
 De plangi, placerea-mi piere ;
 Unu zimbetu micu alu teu
 Me face semi-dieu,
 Si intristarea ta
 Me face-a desperá.
 Eu nu mai am dorintia,
 Ascultu a ta vointia,
 Si la vointi'a ta
 Eu tóte asiu sacrá,
 Speranti'a 'n viitoriu,
 Si visulu rapitoriu,
 Placeri de multu visate,
 Chiar sant'a libertate,
 Că-ci te adoru
 Cu mai ferbinte doru
 Cum mam'a si-adóra
 Copilulu ei doritu,
 Ca paserea usióra
 Crengutiu-i in floritu,
 Cum stéu'a lucitória
 Iubesce nóptea lina,
 Si ca si o albina
 Iubesce scump'a i flóre,
 Precum acelu ce móre
 Adóra si doresce
 Viéti'a 'ncantatória,
 De ce se despartiesce.

Si candu de multe ori
 Mi-spui, că me adori,
 Eu stau in admirare
 In fericire mare,
 Si 'n asta fericire
 Indreptu a mea privire

La tatalu celu cerescu,
 Me 'nchinu si-i multiumescu
 Ferice si 'ncantatu,
 Că mie mi te-a datu !

Iosifu Vulcanu.

Preotulu din Marnas.

— Novela francesá. —

(Urmare.)

Acestu locu erá acum ocupatu. La ivirea loru se aredicá unu omu, si-si puse degetulu pre budie.

„Domnulu Rostignac!“ dise preotulu uimitu.

„Asié e, eu sum, domnule parinte; dar ve rogu totu-si, sê fiti in linisce.“

„Ce va sê dica acést'a?“

Brigadierulu se plecá inante, ca si candu ar voi a ascultá; si dupa acea respunse:

„Mi-se pare, că m'am insielatu. Dar avemu inca tempu. Veniti, domnule parinte, si siedeti aice; ve veti fi ostenitu si aerulu de munte adi e fórté rece.“

Preotulu siediu pre o stanca, si-si sterse sudorile de pre frunte.

„Ce nefericire!“ dise brigadierulu, — „ti-vei perde viéti'a, de vei continuá totu asié. Vomu vedé. Acea numai de domni'a-ta se tiene totu-si.“

Ací statú, si luandu-si in mana arm'a, care fusese radiemata langa elu, intrebà incetu:

„Nu ati auditu nimicu?“

„Nu, nimicu!“

„Nu ati convenitu pe cale pana aici cu cine-va?“

„Nu.“

„Mi-se pare“ — dise copilulu — „că am ve diutu doi *duanieri* ascundindu-se dupa stanci.“

Brigadierulu surise, si intrebà:

„Câte óre sunt?“

„Trei óre.“

„Trei óre! Ah! atunci e inca fórté tempuriu! Acumu vomu vedé; totu atâta. Dar sê vorbimu incetu, ve rogu.“

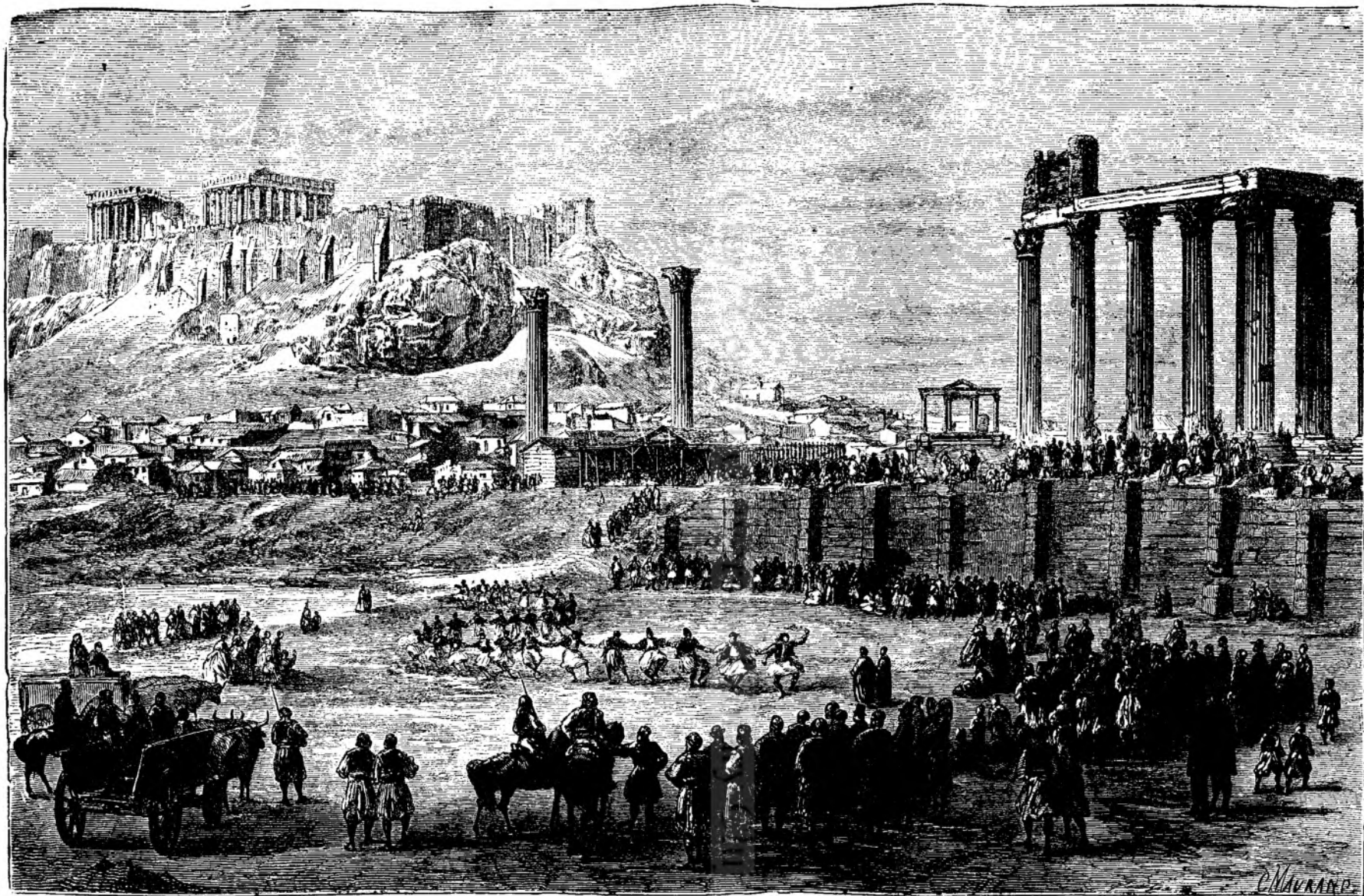
„E bine! Inse spune-mi acumu, pentru ce astfelu de intrebâri si observatiuni? Ar trebui sê cugete omulu, cumca sunteti la panda.“

„Da, tocma asié e. O intreprindere minunata pentru unu soldatu pensionatu de alui Massen'a! Dar ce va sê fia? Fórté pucinu cr' du totu-si, cumca-mi va scapá ast'a data fiér'a din mani.“

„Despre ce fiéra vorbesci domni'a-ta?“

„Eu credu, cumca o voiu nimeri“ — dise Petru, copilulu, cu unu tonu de totulu deosebitu. Fiér'a acést'a are dóue petióre. ca si mine, dar

SERBATÓRIA POPORALA IN ATEN'A.

póte sê aiba si o carabina, ca si mosiulu Rostignac!“

„Acea sê póte intemplá“ — dîse brigadieriu, — „ce in urma mi-si mai place. Inse la tóta intemplarea mi-am alesu bine locu, precum vedeti.“

Soldatulu betranu avea dreptu; acestu locu erá celu mai acomodatu spre a pandí. De a drépt'a se inaltia unu parete enormu si masivu destanci, de a stang'a se deschidea unu plaiu ca de cinci-dieci de urme; acest'a ér cascá o adancime fara de fundu.

„Esplica-te dar in urma, dle brigadieriu!“ dîse preotulu.

Brigadieriu surise incetu, apoi respunse:

„Fiindu câ doriti asié tare, ve voiu impartasi acea, ce voiti a scí. Adi demanétia primiiu incientiare, cumca Taricu adi va trece pe aici cu marfe oprite. Si fiindu câ nu existe alta cale, decátu numai acést'a, am pusu pre câti-va fetiori de ai mei de a lungulu calei, cari voru sê spionedie, si sê-mi deie semnu, candu va vení, si —“

Brigadieriu statù; unu tonu deosebitu dadù echou din paretele de stanca.

„Ah acest'a este semnulu!“ — strigà brigadieriu cu bucuria, — „fetiorii mei l'a zaritu; vine din parte'a acést'a, ascundeti-ve!“

Cu aceste cuvinte se sculà Rostignac, si-si ispití cu diligéntia carabin'a, óre pregatita e la cale?

Taricu indata aparù pe culme, de pre care sierpuiá calea in giosu. Pe umeru aducea unu pacu mare, si pasiá inainte cu tóta liniscea, fara ca sê observedie periclulu, ce-lu amenintiá; dupl'a lui, care nici candu n'o lasá de langa a sine, o aducea in mana.

Brigadieriu, candu ajunse *Taricu* la locul acel'a unde-lu acceptá, i-strigà:

„Stai, misielule!“

Taricu statù, si surise cu despretiu.

„Unu omu singuru sê me sustiena pre mine!“ strigà elu, — câ-ci pre D. parinte si pre copilulu acest'a nici nu-i numeru; acest'a atâta insemnédia, câtu a-mi contestá pre pucina onóre, mosiule Rostignac.“

„Nu te ingrigí“ — dîse Rostignac, — câ-ci ómeni nu voru lipsí, ca sê te lege, eu mi-am luat mesurile mele“

In momentulu acest'a aparura din partea de josu doi paditori de frontiera, pana candu din dereptulu lui *Taricu* de pre culme ér pasieau doi insi, si asié i-inchisera calea din ambele parti.

Taricu aruncà josu sarcin'a, si priví in tóte partile; dintr'o parte i-se infaciosiá paretele de stanca, din cealalta i-se deschidea unu abisu.

Acum séu numai abisulu, séu peste abisu i-remase cale libera. Contrabanditulu amesurà o data cu ochii departarea unei tiermuri a abisului de cea lalta, ce erá celu pucinu dóua-dieci de urme.

„Misielule, dai-te, séu ba?“ strigà brigadieriu.

Preotulu, care pana acumu statuse ca unu martoru pasivu, a voitu sê pasiésca intre ei ca medilocitoriu.

„Me rogu de iertare, dle parinte“, dîse Rostignac, — ce se intempla aici, nu se tiene de oficiulu dtale.“

Dupa acea se întórse de nou câtra *Taricu*, si-lu întrebà:

„Voiesci a te dá?“

Taricu erupse intru unu risu selbaticu, si strigà:

„Eu sê me dau? Dara nu am devenitu inca pana acolo! Dar de cumva totu-si trebuie sê fiu prinsu, tu celu pucinu nu me vei duce in inchisóre!“

Cu aceste cuvinte si-redicà arm'a cu repediune, si tientindu spre brigadieriu o descarcà.

Dupa acea se repedi pucinu, si se încercà a sarí peste abisu.

VIII. Pinulu.

In momentulu acel'a, candu si-descarcà *Taricu* arm'a, pasí preotulu intre ei.

Dupa acea scóse unu típetu de dorere si cadiù la pamentu.

Glontiulu contrabanditului lu-loví in umerulu stangu.

„Cane!“ strigà brigadieriu inversiunatu, vediendu câ preotulu cade la pamentu, — „mai multu nu vei scapá din manile mele!“

Petru se încercà a legá cu sudariulu ran'a preotului, ér brigadieriu sarí, si tientí pre contrabanditu.

Dar indata-si lasà carabin'a josu, si priví cu atentiune la scen'a cea dramatica, ce se facea inantea ochiloru sei.

Taricu — multiumita poterei si istetímei lui cei neindatinate, — a saritu peste abisu, si cadiù pe cea lalta tiermure.

Acumu se tienea mantuitu. Dar fiindu câ tiermurea erá fórte cepisia, nu a potutu sê steie in petióre, ci alunecà, si începù a se rotulá in josu.

Elu a probatu sê se prinda de tufe si pietre; dar tufele se rumpeau, ér pietrele, cari numai in lutu se tieneau, nu potura sustiené greutatea, ci cu sgomotu mare cadiura in adancime.

Acumu numai de câte-va urme erá de la marginea abisului.

I-se întunecara ochii, unu cutremuru i-cuprinse totu trupulu, si alunecá, totu mai in josu.

Candu erá sê cadia cu totulu josu, man'a-i dadù de unu obiectu contrariu, de care se prinse cu tóta tari'a.

Pedec'a acést'a fuse o tufa de pinu, care si-a fostu batutu radicinii între stanci, si se estindea de a supra abisului.

Dar fi-ar fostu óre in stare o tufa debila a sustiené greutatea trupului lui?

Taricu se redicá; unu petioru si-l'a radímatu de coltiulu unei pietre.

Brigadieriu si cei-alalti consoci ai lui, cari au fostu venitu la elu, priviau din cea lalta parte a abisului la contrabanditu, care se clatiná de asupr'a adancimei.

Candu vediù brigadieriu, cá Taricu s'a prinsu de tufa, si-luà carabin'a de nou in mana.

In acestu momentu voi Taricu a sarí inainte.

Acest'a fuse unu momentu infioratoriu, a vedé pre unu omu intr'o astfelu de stare.

De nu se misca Taricu, tuf'a inca l'ar fi tînutu; dar la cea mai mica miscare se indoiá, si amenintiá, cá sê va rumpe.

Dar nici asié nu potù remané indelungatu.

Contrabanditulu simtiá, cumca i scadu poterile; manile-i erau vulnerate si intiepenite.

Se mai probà o data, ca sê se întórca pre piatr'a acea, pe care si-a fostu pusu petiorulu.

Dar piatr'a se misicá, si cadíu in abisu.

Si fiiind cá acumu totu pondulu trebuia sê-lu sustiena tufa acea debila, se audi o pocnitura neplacuta.

Pinulu se rumpse.

Taricu si-inchise ochii, scapà din mana ramulu celu ruptu, mai aruncà o data pumnulu spre ceriu, si injurandu, cadíu in abisu.

Brigadieriu strigà:

„Cale buna! Asié mi-mai crutiediu o descarcatura.“

In momentulu acest'a si-veni la sine par. Gabrielu.

Elu vediù pre Taricu cadiendu in abisu.

A cadiutu in genunchi, si s'a rogatu:

„Dómne, Ddieulu meu, indura'te spre elu!“

IX. Crepatur'a diabolului.

Erá o nópte întunecósa. Peste ceriu treceau nesce nori negri, biciuiti de ventu.

In întunecimea noptei se respindea radiele debile si obosite a unei lampe, ce o ducea unu

copilu in mana, ca sê luminedie calea, pre care inaintá.

Dupa copilu mergea unu barbatu, unu preotu, care numai cu ostenéla inaintá; drépt'a lui cercá la totu pasulu radiemu, ér stang'a-i erá legata intr'o fasia de panura négra.

Calea, pre care mergeau ei, si diu'a inca erá fórté periculóse, ér nóptea a o întreprinde se pareá absurditate.

Nici o urma de cale facuta; nesce stanci colosale se cumulau peste olalta din tóte partile, ca totu atátia martori a cutremurilor grandióse.

Copilulu si preotulu se coborira in adancime; sê pareá, cá aru voi ei a petrunde in sinulu pamentului. Tiermurea erá pré cepisia si alunecósa, si numai in cetu potura inaintá, tîenendu-se de coltiurile stanciloru.

Venira si de acele mominte, candu sê pareá, cá ostenél'a invinge vointi'a. Ei statura in locu.

Nu vomu ajunge la scopulu doritu, dle parinte,“ díse copilulu cu o voce tremuratória.

Preotulu clatinà din capu, fara ca sê respunda.

Dupa unu restempu scurtu luà elu insu-si lamp'a in mana.

„Nu e nici indoiéla“ — díse copilulu, — „cá omulu e mortu.“

„Póte.“

Ei mersera mai in colo.

In urma, dupa o diumetate de óra si-ajunsera scopulu calatorie.

Acumu erau in fundulu abisului, pre care-lu numeau locuitorii „Crepatur'a diabolului.“

Acestu nume si-trage originea din traditiunea urmatórie.

Cu cinci secle mai inainte, — asié sê díce, — si-a fostu alesu diabolulu de locuintia calea acést'a, care duce pe langa abisu, si care singura trece din partea acest'a a Franciei in Spani'a.

De vinea cutare-va calatoriu pe cale, luapucá diabolulu si-i strigá cu unu tonu ca acel'a, de care se cutremurau muntii:

„Néga pre Ddieu, séu te sugrumu!“

Calatoriulu in fric'a mortii facea, dupa voi'a diabolului.

Atunci erumpea acestu principe infernalu intr'unu risu infioratoriu, si preunu atare apostatu lu-aruncá in abisu cu aceste cuvinte:

„Ér are iadulu cu unu sufletu mai multu!“

(Va urmá.)

Vasiliu Muresianu.

SALONUL.

Conversare cu cetitoriele.

— Lugano 19 maiu 1869. —

(Elveti'a. — Apostolului ideii. — Cunoscinti'a unui lordu. — O bereta papala ca medicina in contra spleen-ului. — Somnulu fisiologicu, si somnulu potologicu ori letargicu. — Gelosi'a si consecintiele ei. — O viptima a gelosiei. — O alta viptima.)

Elveti'a! cine nu pronuncia cu respectu acestu nume? Nicairi drepturile omului nu sunt asié respectate ca aici, nicairi poporul suveranu, nicairi natur'a asié de marétiá. Cátu e de recreatoriu aerulu curatítu de miasmele despotismului, cátu e de sublímá libertatea pe tronu, ce viétiá idilicá traiescu elvetianii! Iubescu Elveti'a republicaná, o iubescu ca pe adeverat'a patria a libertátii, o iubescu pentru cá muntii si vaile ei, mireamintescu sump'a mea Transilvania. De pré acestu clasicu pamentu eu ve tramitu o salutare fratiésca.

Elveti'a e asilulu tuturoru celoru presecutati de sbirii tiraniei. In ea afla ospitalitate toti apostolii libertátii popóreloru. Ací petrece si renumitul republicanu I. Mazzini. Elu traiá in Lugano lucrându neobositu cu energi'a unui june, si cu credinti'a unui profetu pentru triumfulu democratiei. In urm'a unoru conspiratiuni descoperite in Milanu, Genov'a si Neapoli, guvernulu italianu cerú de la guvernulu elvetianu ca sê oprésca pre Mazzini de a petrece in cantónele italiáne. Consiliulu federalu fece cunoscutu lui M. cá nu-i este permisu a remané nici in cantónele italiáne, nici in cele francesé.

Erá o frumósá dí de maiu. Eu alergam prin codri. Din intemplantu ajungu la unu isvoru ce curgea din stanca. Stanc'a erá acoperita de inscriptiuni. Unu anglesu se ocupá cu descifrarea loru. Lam lasatu sê-si finésca oper'a. Candu finí me aproçiai de elu. Strainulu ficsandu-me mi-díse: „mi sê pare, cá esti de pre aceste locuri. Nu ai poté sê-mi dai óre cari explicatiuni in privinti'a acestoru inscriptiuni ciudate?“ — „Cátu mi pare de reu, cá nu ve potu face acestu serviciu. Sunt strainu ca si dta“. — „In Elveti'a republicaná nici unu omu onestu si liberalu nu e strainu. Eu ti-marturisescu, cá me simtu mai liberu ca ori unde. Sum unu anglesu — adause dandu-mi biletulu de visita — vinu din Rom'a. Patru septemani am ratecitu pintre marile ruine ale grandetiei omenesci. Rom'a trecutului me uimesce, me incanta, Rom'a presintelui, Rom'a papiloru me revólta. Incepú a mi se uri, dar nu in „Capital'a odinióra a lumei“ ci in capital'a statului papalu. Spleen-ulu meu erá teribilu. In cele din urma mi am propusu sê-lu vindecu prin pap'a. S. sa chiar atunci celebrá „mis'a sa de aur! Voiam sê-i facu unu donu. Am cumpratu o bereta (siapca) papala, o am umplutu cu lire sterline si plecai la Vaticanu — Fui primitu bine. I am datu beret'a plina de bani — sub conditiune ca S. sa sê mi-deie aceea pe care o portá acumu. Piu alu 9-lea surise, mi-o dede binecuventandu-me, io am esítu fórte multiumitu.“ Lordulu deschise traist'a sa si-mi aretà beret'a papei atátu de scumpu cumperata. — In adeveru sunteti originali fiii ai Albionului, cugetam in mine.

Siediuramu pe iérba. Lordulu invitá pe cicero-nele seu ca sê ni spuna cutáre istoria, legenda, ori

aventura. Munteanulu se supuse si incepú a ne vorbi despre Mari'a Jeanneret condamnatá in anulu trecutú de cátra tribunalulu din Ginevra la inchisóre pe 20 de ani. Dvóstre póte veti fi cetitu celebrulu procesu alu acestei nefericite. I-placesa a inveniná ómeni. Incepú prin a-si ucide proprii sei copii. Consciinti'a omenésca se turburá in fati'a unei atari monstruosítáti. Erá unu casu nou in analelele juditiare. O femeia virtuósá, onestá, cu anima nobilá devine de odata asasinatória prin veninu. Inveniná cu atát'a liniste si seninetate de spiritu, in cátu ar fi pusu in uimire chiar si pre celu mai cinicu asasinu. Eruditulu Baldasaru Poli ocupandu-se de acést'a femeia, descoperi cá erá cuprinsa de o teribilá monomania séu nebunía, pe care dinsulu o chiama „farmaconia,“ tocsicomania?

Nenorocit'a erá predomnita de o idea ficsá, aceea de a inveniná — cu scopu de a face bine. Nu erá condusa nici de ura, nici de resbunare, nici de poft'a de a castigá bani, ci de dorinti'a de a aliná dorerile persóneloru despre cari credea cá sunt incredintiate ingrijirei sale. Cu unu cuventu erá nebuna. — Eu ve impartesiescu acestu casu parte pentru onórea omenimei, parte pentru a ve aminti, cá multe viptime, in locu de a fi tiraite in arestu, ar trebuí conduse in spitalu.

Ne scolaramu. Eramu sê plecámu mai departe candu éca ne intempina unu omu de o statura atleticá. „Dloru — ni díse elu — Dvóstra póte sciti vreunu leacu in contra somnului lungu. Ve rogu veniti la cas'a mea, si mi ajutati sê-mi desteptu femeia carea dórme de trei díle.“ Lu-insotíramu. Langa o casa mica, la umbr'a unui bradu dormiá o femeia frumósá ca dí'n'a muntiloru. Fati'a-i erá palidá, respiratiunea asié de lina, in cátu abié se simtiá. Atare somnu se chiama „letargicu.“ Dar ce e somnulu? Dupa Cabanis somnulu e o functiune particularia a creriloru; dupa Cerrise e o functiune nervósá; dupa Reil o veghiare partialá. Deci nu e unu statu pasivu alu creriloru, de óre ce unele din facultátile lui sunt active. Libault díce, cá somnulu sanetosu séu fisiologicu nu e altu ce-va decátu o atentiune concentrata a supra unui obiectu determinatu — a supra repausului. Acestu somnu póte trece marginile naturale si atunci se chiama patologicu, bolnavu. Statistic'a medicalá a inregistratu multe casuri de somnuri letargice. Anglesulu Wicle enara despre unu naieriu care dormiá un'a dupa alt'a 14 díle, si a 15 dí desteptându-se credea cá a dormitu numai o nópte. Francesulu Blandet scrie despre unu omu ce dormiá continuu 50 de díle. Burette díce cá in a. 1754 traiá in Franci'a unu betranu ce dormi 6 lune. O juna anglesá, M. Lyal dormi 30 de díle. In Vincenne o alta juna dormi 7 díle; mai tardiu dormi 17 díle, atátu de profundu, in cátu nime nu o potú desteptá. „Medical Times“ din 1865 spune cum unu omu culcandu-se la 28 noemvre 1864, dormi pana in 2 dec.; la 2 dec. incepú de nou, si nu se destepta pana in 7.; la 11 óre aceea-si dí se culca si dórme pana in 10 dupa amédi. La 4 óre recade intr'unu somnu profundu ce durá pana in 16. In anulu trecutú dormi in Turinu unulu 6 luni. Lu-aflara dormindu pe malurile riului Pó, de unde straportatu in spitalu dormi o jumetate de anu, si finí prin somnulu eternu. De curendu am cetitu despre unu italianu care se afla in spitalulu Bicêtre din Parisu,

unde dörme de 6 luni. In Americ'a traesce o frumösa si avuta juna carea din 24 de öre, 23 le petrece pre bratiale lui Morfeu. La 1 öra dupa amédi se destépta. Manca, merge la biserica, petrece pana la 2, candu cade de nou in somnu. Medicii i propusera së se marite, in sperantia, câ barbatielului, pôte, i-va succede a o tiené destépta. Indesiertu! Ca si mai nainte, la o öra se destépta, petrece cu barbatulu pana la 2, candu se preda somnului. Unu malitosu si-a permis intre-barea: „Acestu barbatu a carui femeia dörme 23. de öre, e öre mai pucinu fericitu, decâtu aceia, ale caroru scumpe jumetati dormu 10 öre — din celea 24?“ Eu nu me simtiu in ca competinte a respunde la acést'a intre-bare.

Intrebai pre barbatu despre viéti'a femeii sale. „Femei'a mea nu suferé de nimicu, de câtu de gelosi'a“ — mi-respondé munteanulu. Cruda bóla! Dar ce e gelosi'a? E greu de definitu, de si totu o intielegemu. Romanii, strabunii nostri, o confundau cu invidi'a. Diferinti'a între ele e câ invidiosulu doresce binele altuia pentru sine, pre candu gelosulu se teme, câ altulu se impartesiesce din bunulu seu. Dupa Rochefoucold gelosi'a nisuiestesce a conservá bunulu ce ni apartiene, ori credemu câ ni apartiene; invidi'a e o furóre ce nu pôte suferi fericirea altuia. Gelosi'a nasce din instinctulu de conservatiune. E o intrecere depravata, o ambitiune nepotintösa, ce aréta câ gelosulu simte mai multu amoru propriu, decâtu iubire. Afectéza pre copii ca pre betrani. Copilulu care suge e gelosu de fratele seu, care vine së-i dispute primulu bunu alu esistintiei sale — sinulu mamescu. Altulu e tristu si slabesce din cauza, câ maica-sa dragostesce si desmérda mai multu pre frate-seu decâtu pe dinsulu. In barbati — orgoliulu, egoismulu, ambitiunea, seraci'a — potu dá nascere acestei furie. Ea e sotia nedespártita a amorului pe care-lu urméza ca umbr'a corpulu, — si adese ori inveninéza, in locu de a nutri acestu afectu sublimu. E instinctiva in anim'a selbaticului, ca si in a omului cultu. Se schimba amesuratu caracterului ömeniloru. In unulu e unu stimulu ce-lu îndémna a-si indoí grijile si fragedímea spre a castigá obiectulu amatu, pre candu in altulu e feröce. — Gelosulu acumu e tiranu, acumu sclavu, se irita ne'nterruptu, suspectulu lu-tortura si-i turbura pana si visurile. Urmárele acestei infricosiate pasiani sunt crude si triste, mai alesu atunci candu lupt'a urméza între fortia si debeletia, între barbatu si femeia, câ-ci ast'a din urma n'are spre aperare decâtu lacrimile. Förte desu degeneréza in ura, se finesce cu melancoli'a, nebuni'a ori sinuciderea.

Nu mai pucinu infricosiata e candu ataca anim'a femeii. Cum o strivesce, cumu o sfási! Diferinti'a între unu barbatu si o femeia gelösa e urmatörea: femeia iérta de comunu necredinti'a barbatului seu, dar si-resbuna a supra rivalei sale, pre candu barbatulu iérta pre rivalu, dar si-concentra resbunarea a supra celei ce-lu desonóra. Diuarele din Madridu ni impartesiescu o barbara resbunare provocata de gelosia. Guvernátorele civilu intr'o dí primesce o scrisóre anonyma carea i face cunoscutu câ in strad'a Hortaleza in o manastire de calugaritie zace inchisa de 5 ani o femeia juna. Nefericit'a erá fiic'a unei avute familie din Americ'a meridionala. Maritandu-se dupa unu spaniolu lu-insotí la Madridu. Deodaia barbatulu deveni gelosu. Meditá unu modu de resbunare. In fine afla unu carnefice in person'a unui calugaru carele erá elemosinieriu la susnumit'a manastire de calugaritie. Astfelu ino-

cint'a femeia fu inmormentata de viua intr'o cela mica si intunecösa. Camer'a erá unu adevératu mormentu, o debila radia de lumina se furisiá pintr'o mica gaura a plafondului. Avea 24 de ani candu fu ingropata de viua in acestu locu oribilu, unde zacü cinci ani. Nefericit'a fu liberata, carneficii ei trasi in judecata criminala. Eca consciintiele gelosiei.

Femei'a ce aveam inaintea mea erá gelösa. Si-temeá barbatulu. Din asta cauza deveni trisa, si deodata cadiü intr'unu somnu profundu. Am cercatu tóte midilöcele ca s'o desteptu, dar indesiertu. M'am departatu promitiendu-i câ me voi reintörce a dou'a dí. „Discite moniti.“ — Invetiati tóte si toti aceia, caroru ve vorbescu aceste casuri triste.

I. C. Dragescu.

Invitare

la conferinti'a literaria publica a societáti de leptura a junimii romane de la academi'a juridica si archigimnasiulu din Oradea-mare.

Societatea suscrisa si-implinesce o detorintia placuta, venindu a incunoscentiá pre on. publicu, câ va tiené in 3 jun. (Joi an. c.) sér'a la $\frac{1}{2}$ 8 öre conferintiia literaria publica cu cooperarea orcestrului si a corului tenerimii seminarului domesticu in sal'a otelului la „Vulturulu negru“ care produptiune a societáti va fi urmata de o academia limbistia (dechiama-tiuni in mai multe limbe) din partea tenerimii seminarului amintitu: dupa urmatoriulu programu:

A) Conferinti'a literaria a societatii de leptura.

1) „Cantecu salutatoriu“ in cuartetu mestecat, intonatu de corulu vocale alu alumniloru seminaristi sub conducerea maiestruului de cantu Vein-polter.

2) „Discursu de deschidere“ rostitu prin D. conducatoriu alu societáti. Iustinu Popfiu.

3) „Mersulu tenerimii romane din Oradea-mare píesa musicala, compusa de Fejér-váry, esecutatu pre violina, flauta si clarinetu de orcestrulu alumniloru seminaristi cu cooperarea Dlui juristu Stef. Marcu, sub conducerea maiestruului de musica Fejérváry.

4) „Unu devotamentu fam. Hurmu-sachi“ poesia de A. Muresianu dechiama-ta de Ales. Lucaci stud. de Cl. VIII.

5) „Bravur'a celoru 19 ploiasila aperiarea cetatii Némtiu si domnia Ruc-sand'a“ schitia istorica, compusa si rostita de Giorgiu Rudeu jur. de an. I.

6) „Diorile frumöse“ cantecu natiunalu — in cuartetu barbatescu, intonatu de corulu amintitu.

7) „Movi'a lui Burcelu“ balada de Vas Alesandri, dechiama-ta de Ilia Bozganu jur. de an. III.

8) „Potpouri din opera Traviata“ píesa musicala esecutata pe violina si flauta de orcestrulu amintitu.

9) „Trilogu despre barbati si femeia“ compusu si produsu de G. Fejér, Vas Indre jur. de an. III. si Ioanu Poppu. jur. de an. I.

10) „Mama lui Stefanu celu mare“ cantecu natiunalu in cuartetu mestecat, intonatu de corulu amintitu.

B) Academia limbistica alumnilor seminaristi.

1) „Trei floricele“ piesa musicala executata pe violina si flauta de orcestru.

2) „Dechiamatiune romana „Umbra lui Mihai“ balada de Har. Granda, dechiamata de Aureliu Popu stud. de Cl. VII.

3) Dechiamatiune magiara „Pókainé“ balada de Paulu Gyulay dechiamata de Nic. Maioru stud. de Cl. VII.

4) Dechiamatiune germana: „Die Mutter Stefan des Grossen“ ballada de Bolintinenu, tradusa de Stauffe dechiamata de Ludovicu Rezeiu stud. de Cl. IV.

5) „Cantulu lui Hori“ in quartetu barbarescu, intonatu de coru.

6) Dechiamatiune italiana: „L'Occident“ poesia din meditatiunile lui Alf. Lamartine, dechiamata de Mich. Popu stud. de Cl. V.

7) Dechiamatiune italiana: „La Battaglia di Macclodio“ poesia de Ales. Mausoni, dechiamata de Giorgiu Sfurle stud. de Cl. VI.

8) Dechiamatiune romana: „Romanulu“ poesia de Giorgiu Tautu, dechiamata de Joanu Cocisiu stud. de Cl. II.

9) „Mersulu lui Mihai“ piesa musicala, executata pe violina, flauta si clarinetu de orcestru.

10) „Discuru de inchiare“ rostitu de D. Conducatoriu.

11) In urma: „Resunetulu natiunale“ (Destaptate romane) executatu de corulu vocalu si de orcestru laolalta.

Corulu si orcestrulu teneriloru seminaristi va cooperá din bunavointia R. D. Ioanu Popu canonicu, abate si rectoru semin.

Sal'a va fi ajustata elegantu. Intrarea gratuita. Dupa productiunea literaria se va arangia in aceasi localitate petrecere de jocu.

Aducemu aceste la cunoscintia publica cu acea sperantia magulitoria, cá prea on. publicu romanu din locu si din provincia care manifesta la tote productiunile nostre de pana acum o interesare atatu de viua cátra modest'a nostra societate, apretiuindu si de astá data nobilile nesuinte ale tenerimii ni va fericita si la acasta productiune si petrecere natiunala cu presinti'a sa multu pretiuita intru unu numeru imbucuratoriu conferindu si prin acést'a la incuragiarea tenerimii romane pe carier'a marita a desvoltarii natiunali si sciintieloru si artiloru frumose.

Datu in Oradea-mare 20. Maiu 1869. *)

Justinu Popfiu,
conducatoriu societ.

Elia Traila,
not. coresp.

CE E NOU?

*) (Diet'a Ungariei.) In septeman'a trecuta s'au continuatu desbaterile a supra adresei, cari se voru incheia cu inceputulu septemanei venitorie. Deputatii romani nu participa la desbaterile generale.

*) Prea on. redactiuni ale celoru alalte diurnale natiunali sunt rogata, a lua si ele notitia despre acést'a productiune, spre a se indemná si fratii nostri din alte parti la astfelu de lucruri bune si frumose.

*) (15. maiu in Blasiu.) Despre serbarea acesti dile memorabile primimu de la Blasiu urmatóriele síre: „Tenerimea studiósá de aice a serbatu si estu-anu serbatórea nostra epocala de 15. maiu. Tempulu a fostu tare favoritoriu. Sê parca, cá inca si ceriulu voiesce a ne acompania in celebrarea acestei dile maretie. In presera fu iluminatu totu opidulu. Tenerimea cu tortiele aprinse incungiura piati'a si se opri inaintea bericeii catedrale, de unde se adresara catra publicu cáte-va cuvinte despre insemnetatea dilei urmatórie. Apoi tortiele se depusera in midiloculu piatiei, si in giurulu loru se joca placutulu jocu „Romanulu“. Dupa care totu publiculu se inprastia. In 15, dupa serbarea cultulu divin in catedrala, tenerimea cu stindardele in frunte purcese la loculu celu gloriosu, la „pietra libertatii“. Aci se facu mai antaiu santirea apei, si indata tenerulu Nicolau Petru se urca pe piatra si cu stindardulu in mana vorbi despre insemnatarea dilei de 15. maiu si termina cu cuvintele: „Fiti romani, traiti si moriti ca romani!“ Discursulu fu intimpinatu cu entusiasmu. Dupa miédia-di se tienu o petrecere viala in „bercu“, la care a participatu unu publicu forte numerosu din locu si din giuru. Astfelu se mai renprospeta memori'a acestei dile, ce e atatu de remarcabila pentru poporulu romanu din Transilvani'a.

*) (Societatea „Romani'a“), a studintiloru romani din Vien'a, infloresce, progreséza. La 15. maiu fu serbarea infintiarii doritulu ei cabinetu de leptura precum si aniversari'a infintiarii societatii. Pe la 9 ore s'au adunatu toti membrii in cabinetu, intre altii si dlu inspectoru si protectoru alu societatii B. C. Popoviciu, dlu Andreieviciu, dlu Dr. Silasí, teologii din seminarulu St. Barbar'a. Dupa serviciulu divin celebratu de dlu Andreieviciu, vorbira dlu Andreieviciu imbarbandu pre membrii intru realizarea scopulu societatii, apoi dlu presiedinte Aronoviciu si Ger. Rusu la insemnatarea dilei. La 10 ore se celebra parastasulu martiriloru din 1848. in beserie'a St. Barbara, unde luara parte toti cei presinti la festivitaea de mai nainte. Dupa miédia-di urma o petrecere afara la Dornbach. Toastele nu au lipsitu. Membrii conducatori ai societatii „Romani'a“ sunt: presied. Constantinu Aronoviciu stud. med., vice-pres.: Codratu Grigoroviciu stud. fil., secretariu: Art. P. Alexi st. f., casariu: Jeronimu G. Baritiu st. fil., senatori: Joane Bumbacu, Aurelie Isacu, Jacobu Ratiu, Joane Magioru, studintii. Averele societatii se urca la 2000 fl. La finea semestrulu va eda unu reportu despre starea societatii.

*) (Morteá unui june romanu.) Din Gherl'a primimu urmatóriele síre: Cu anima plina de dorere aduce la cunoscintia on. publicu cetitoriu, cá tenerulu studinfe de cl. VI. gimnasiala din Clusiu Aronu Ciple a repausatu in alu 18-le anu alu vietii sale. Repausatulu a fostu unu tenuru de mare sperantia. Inca fiindu studente in Gherl'a infintiá la casa parintelui seu o societate de leptura pentru colegii sei. Inmormertarea-i s'a intemplatu in Gherl'a la 7. aprile, participandu la cortegiu-i funebralu tota inteliginti'a romana locala, precum si corpulu teologiloru si junimea romana de la gimnasiulu inferioru de aice. Fia-i tierin'a usióra!

*) (O nova specia de hoti.) La Gratiu s'a infintiatu o compania de hoti, cari au sê jefuiesca perulu femeiloru. Acesti hoti taia pe de-a furisulu seu cu fortia vuclele cele bogate si tufose ale femeiloru tenere. Ei inse nu intrebuintiezia fortia totu-de-una, ci numai in casuri de estrem'a necesitate, candu adeca respectivele

copile și neveste tenere nu voru se vindia pe bani acestu ornamentu alu loru. Femeiloru mai maintate în vrêsta nu li facu nici o superare, sciindu pré bine, câ în a. est'a epoca a artilorlu, de la ele n'aru jefuî decâtu numai nesce proprietâti — cumperate. Cu atâtu mai ingrigite și triste sunt mamele, vediendu câ copilele loru se intorcu a casa lipsite de vuclele loru frumôse. Câte-va mame patfite au și atrasu atentiunea politfiei a supra acestoru hoti, și pan'acuma s'au și prinsu vr'o doi.

* * (Nu ni trebuie întieleptu!) Istoriôra'a acést'a s'a intemplantu la Aussee în Stiri'a. În diu'a de Rosalie fu alesu judele comunalu. Dupa finitulu actului de alegere, poporulu erâ entusiasmata. Alesulu inse se urcă pe o bute de bere, și declinâ de la sine acést'a onóre, pentru cuventulu, câ dinsulu e pré prostu. Poporulu inse strigâ: „Asié e bine! Nu ni trebuie întieleptu!”

Literatura și arte.

* * (Comedia nôua.) Redactorulu acestei foi a finitu în dîlele trecute o comedia nôua, în cinci acte, intitulata: „Cocón'a Sultani'ti'a.” Subietulu e scosu din viéti'a sociala de la Bucuresci.

* * (Organu juridicu.) Precum suntemu informati unu june și pré inteligintinte diregatoriu romanu vré sê scótia unu organu juridicu. O aeemene întreprindere intru adeveru ar suplini o lacuna în diuaristic'a nôstra, pentru aceea gratulâmu redactorului în spe, și dorimu ca planu-i sê se pôta realizâ câtu mai curendu!

Din strainetate.

‡ (Nu a calculatu bine.) Înainte de ast'a cu vr'o patru-dieci de ani, o copilitia cu surisu dulce pe guritia, cu ochi de focu, sê maritâ dupa unu omu betranu, sperandu câ avut'â betranului seu barbatu o va face fericita, câ-ci betranulu nu va traî multu, și asié dupa mórtea lui si-va da man'a unui june, care în tenereti'a ei. o considerâ de mimica fiindu seraca. Fetiti'a nu a calculatu bine. Ea a moritu mai iute decâtu betranulu seu barbatu, lasandu dupa sine patru copii și unu barbatu de o suta de ani. — Diuarulu englesu care eneréza acést'a istoriôra, totu odata, face atenta tenerimea, și se adresédia mai alesu câtra fete, instruindule, câ déca se marita, acestu pasiu seriosu, sê-lu faca dupa cum le dictéza anim'a, sê nu patiesca ca Missres Fanny S. Asié s'a numitu betran'a repausata numai de vr'o trei septemani.

‡ (Scusa buna.) La politi'a din Liverpool nu de multu a fostu acausatu unu barbatu cu sinucidere. — Elu negâ totu. La acus'a, câ erâ deja spandiuratu candu unu politiaiu, i'a taiatu funi'a, si-a facutu modest'a observare câ: fiindu udu tare, a voitu numai sê-si usce vestmintele.

‡ (Unu furu, care se jefuiesce pre sine insusi.) Cu câteva dîle mai nainte s'a intemplantu o scena curiôsa în Paris langa biserica Madelaine. — Este lucru naturalu, câ în capitale la serbatori și festivitâti e imbulzêla mare. La serbatorile Rosalieloru (dupa ritulu apuseniloru) unu domnu, cu esterioru placutu, nisuiâ sê ocupe locu intr'unu omnibusu, dar erâ impede-catu nu numai de multime, ci și de soci'a sa pe carea

o ducea de bratiu. Femei'a prospiciéza bine și acum, de și e în etate de patru-dieci de ani. Privea în tôte partile și la fia care sê uitâ cu curagiu. — O data se întorçe cu repediune și tintindu-si ochii agerii spre unu domnu imbracatu elegantu, i dîse: „Dta esti hotiu, togma acum mi-furasi pung'a.” — Domnulu, cui se adresara aceste cuvinte facu unu complimentu apoi dîse: „Ai dreptu, dn'a mea, éta aice ti-e pung'a, me recomendu. „Dóm'n'a se uitâ la punga și îndata a observatu câ nu e pung'a ei. Inceptu dara a strigâ dupa ajutoriu, inse hotiulu întrebuintiandu ocasiunea s'a totu dusu. Dn'a erâ nemangaiata, ea a avutu patru-dieci de franci „Dar uita-te — i dîse barbatulu seu — dóra vor fi patru-dieci de franci intr'insulu.” Si ce surprindere, deschidendu punga a aflatu o bancnota de dôua mii de fr. — Compleasantulu hotiu va fi crisnit în dinti candu a vediutu insielatiunea sa, schimbulu nu a fostu nimeritu. Dóm'n'a mai iute a uitatu cei patru-dieci de franci.

‡ (Artistulu celu mai tare.) Publiculu Londrei erâ sê jeléscu mórtea unei canteretie renumite. Dnisiôra Tietjens erâ sê fia victim'a. A nume, precum ni spune unu diuaru de acolo, fiindu proba, unu artistu im-pasantu, însufletitu de rolulu seu s'a apropiatu pré tare de dins'a, și o lovi cu pumnulu asié de tare, câtu de locu cadiu la pamentu. O dusera a casa, unde câte-va dîle erâ ca mórta, pra candu s'a simtîtu mai bine, a cadiu intr'o melancolia și vorbea câte nebunii. Amicele ei se intristara cugetandu, câ a nebunitu. Numai în dîlele trecutu si-a parasitu patulu, și mai nainte de tôte a întrebatu, câ unde e artistulu acela, facutau ceva impresiune a supra lui casulu acést'a? Dupa aceea dîse cu îndatinat'ai voiosia: „Acést'a e artistulu celu mai tare, dintre toti câti am cunoscutu pana acuma! Regretu, câ cunoscinti'a nôstra s'a facutu asié curiosu. De adi înainte nu voiu mai cantâ cu elu, pana nu-mi voiu asecurâ viéti'a.”

‡ (Cum a patîtu unu masinistu.) Cetimu intr'unu diuaru italianu urmâtoriele: „Unu masinistu renumitu, anume Godard, caletorindu pe unu balonu de aeru, a ajunsu la noi. unde nu a patîtu o chiaru bine. Candu s'a lasatu în josu din aeru pe la San Eliron, o multime di ômeni l'au incungiuratu, admirandu-i masîn'a. În dar a facutu atentu pre cei de fatia, câ ômenî fumatori seu sê stinga foculu, seu sê se indeparté câ-ci fórte lesne se pôte intemplâ o nenorocire. Candu a datu aerulu i nedusitu cale libera, din intemplantu a cadiutu o schinteia în spiritulu, la ce apoi totu balonulu în câte-va minute s'a incinsu în flacari. Cu multa truda si-a potutu mentui unele instruminte. Poporulu în locu sê-i ajute, ridea de dinsulu, și mai în urma l'a amenintiatu cu aceea ca sê platésca daun'a ce a facutu în bucate. Bietulu masinistu s'a bucuratu câ o scapatu elu. Pe josu si fara de bani a disu adio locuitoriloru din San-Eliron.”

Felurite.

‡ (Serbatória poporala în Aten'a.) Nimicu nu este mai bunu argumentu pentru demintirea acelora cari voiescu a negâ originea unui poporu, ca datinele aceluia. — La inceputulu seclului presitne, renumitulu invetiatu Fallmerayer incepuse a argumentâ și a aduce nesce dovedi ne fundate prin cari nisuiâ a demintî originea greciloru noiu, dîcandu câ: „în vi-

nele lor nu mai circuléza nici unu stropu de sange, din sangele eroiloru Elini.“ — Inse acest'a afirmare nu este adevărata. Unu poporu cultu si eroicu nu piere indata, si fara nici o urma. Unu poporu bravu desi va fi espusu la nenumerate fatalități; numai slabesc, inse nu pôte sê móra. — Datinele poporului sunt acele sacre relicuie, ce ni pastréza originea. Resbelele si jugulu apesatoriloru pre multi i-au scosu din originalitate, dar poterea brutala nu a potutu estinde man'a sa pretutindene. Pe insule si pe virfulu muntiloru unde nu a strabatutu strainii, si adi vomu poté aflá fisonomii curate eline. Trasurile caracteristice eline si adi mai exista, cu aceea esprimatiune poetica ca si in anticitate. Limb'a loru adi nu diferesc multu de aceea carea a vorbit'o Homer. Nu, câ-ci de vomu cercetá poporulu elinu a casa, vomu aflá câ pastoriulu si acuma intrebuintiéza spresiunile strabuniloru sei, fara de a fi cetitu candva autori. — Sê mergemu numai prin Acarnani'a séu Aetoli'a, si vomu observá multe datine ca pe tempulu lui Homeru. Tieranulu si adi ne primesce cu acea afabilitate ca strabunii sei. — Petrekerile loru si adi sunt poetice viale si placute. Versurile, chiuiturile si adi se compunu cu atát'a maiastria dulcétia ca in trecutu, si autorii versuriloru si adi sunt ascunsi, numai atát'a scimu câ ei le compunu. — Dupa atâte necasuri si adi mai canta copiliti'a de pastoriu doine si cantece de amoru. Cu unu cuventu tóte datinile loru frumóse le-au pastratu pana adi. Ilustratiunea din nr. de adi ni represinta o datina, o serbatória ce serbéza Elinii in diu'a de prinderea postului. — Acest'a dî se serbéza mai alesu in Aten'a si inca langa ruinele basericii lui Joe. — Unu ce sacru i atrage pe dinsii langa acele ruine, si numai in serbarile populare sunt ei mai fericiti. — La asemene serbâri alérge micu cu mare si nu o lacrima se scura din ochi betraniloru pre sacrele ruine.

‡ (*Locuinti'a lui Victoru Hugo.*) De câte ori apare unu opu de a lui V. Hugo, lumea literaria are cu o tema mai multu. Aparu si sute de opuri, — si mai pretióse, si mai bune de câtu a lui V. Hugo, si totusi lumea nu vorbesce atát'a despre ele ca despre a lui V. H. Am fostu amintitu in care-va numeru trecutu, câ éra a aparutu de dinsulu unu opu intitulatu „Omulu care ride.“ De atunci nu este o dî, nu vedi unu diuaru care sê nu-ti deie pararea sa despre acestu opu. V. Hugo este fórté popularu, opurile lui sê citescu de toti cu placere. — Unu diuaru de Paris dandu-si parerile despre opulu amintitu, câtra fine descrie si locuinti'a lui. Locuinti'a lui V. H. — díce acelu diuaru — e pe insul'a Gernsey incetatea S. P. Port pe o movila, de unde e unu prospectu minunatu spre mare. — Edificiulu e facutu dupa gustulu si capriciulu poetului. Din afara nu aréta ceva straordinariu, dar in laintru e unu museu de anticitate. Nu lipsesc chiliele spatíose, si decorate cu sculpture arme si alte lucruri pretióse din evulu mediu. Pe acoperisulu casei e o gradina de preamblatu, arangiata cu multu gustu. — In salonulu primu se pote observá nesce sculpturi ce represinta unele scene din piesele facute de dinsulu, pe parete aterne dóue medaile de bronsu cu portretele ficeloru poetului. Decoratiunea salei de mancatu e ceva straordinariu. Pintre tapetele de gobelin si mobilele de fagu se inaltia câte unu tablou

de holandi'a. Cum intri acolo, se vedé o inscriptiune: „Sever à six, diner à dix, souper à six, coucher à dix — Fait vivre l'homme dix fois dix.“ (A te scólá la siese, a dejuná la diece, a prandí la siese si a te cuclá la decie insémna atáta, câtu a trai o suta de ani.) Intr'unu locu „exilium viata est“ (viéti'a e esiliu.) Intre mobile e de insemnatu unu scaunu mare ce este inchisu prin unu lantiu ca nime sê nu póta siede in elu. Pe acestu scaunu sunt mai multe inscriptiuni, „George Hugo 1534 si Josef Leo. Sig. Hugo. Acestu scaunu e pentru spiretele stramosiloru sei. Poetulu are acea idea ficsa, câ stramosii lui ocupa locu acolo. Paretii chiliei de lucratu sunt obdusi cu catifea. Aice e o inscriptiune. „Ad augusta per angusta“. Cele lalte chilie asemenea sunt mobilate precátu de misteriosu pre atátu de scumpu. — Bibliotec'a, salónele de primitu si alte chilie tóte sunt in cele mai frumóse ordine. Langa biblioteca e o chilia inchisa, a sociei lui V. Hugo. Dar chilia lui? Acea e de a supra mobilata câtu de simplu, inse cu prospectu unu nemarginutu. Aice lucra elu, de aice se uita la mare si la tiermii Franciei. Diu'a intréga petrece acolo si ingradina. Estelinistitu. Candu lu-intréba cine-va cum i place acolo, raspunde cu inscriptiunea din gradina: „bu est l'espoir, l'a est lu paix“ (unde e sperantia, acolo e pace.)

Gacitura

de *Elisabeta Cernetiu.*

Am fostu candu-va o gradina,
Frumósa ca o virgina,
Aveam numa unu domnitoriu,
Pusu de alu seu creatoriu.
Asta-di nu-i mai potu tiené:
Câti suntu pre spinarea mea,
Me chinue me muncescu,
Milióane cu hrancescu.
Taia-mi liter'a d'antáiu,
Si silab'a din finitu,
Si atunce vei gasi:
Cuventu de adevéritu.
Me lasi intregu cum eram,
Eu sum sinulu lui Avrámu,
Pentru care multi se ciarta:
Nu sciu cum-o se me'n parta
Eu parte le facu la toti:
Doi, trei patru, si cinci coti.

Deslegarea gaciturei numerice din nr. 17. *Ioanu Silviu Selagianu.*

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele Luis'a Murgu n. Balcu, Florentin'a Bardosi, Amali'a Moldovanu; si de la domnii Ioanu Selagianu, Petru Lupu.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Emericu Bartalits in Pest'a.